

رفتار امن در اعتراضات

بهار ۱۴۰۳

اعتراضات مردمی در سراسر دنیا امری طبیعی و در منشور حقوق بشر سازمان ملل حقی شناخته شده است. در هر جامعه یا کشوری، ممکن است عده‌ای اقلیت یا اکثریت نسبت به یک موضوع، قانون و یا شرایط جامعه، اعتراض یا مطالبه‌ای داشته باشند. گاه این اعتراضات با خشونت و تخریب همراه است و گاه مسالمت‌آمیز به پایان می‌رسند. اما همواره نحوه برخورد حاکمیت با این اعتراضات، نظرها را به خود جلب می‌کند. معمولا در کشورهایی با حکومت دیکتاتوری مانند جمهوری اسلامی ایران اعتراضات مردم به شدت سرکوب می‌شود. با آن که اصل ۲۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی به صراحت بر آزادی «تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها بدون حمل سلاح» تاکید کرده اما در عمل و با نگاهی به تاریخچه اعتراضات در ایران، این اصل در بیشتر مواقع نادیده گرفته شده است. بنابراین حضور فعال و چشمگیر این اقلیت‌ها، اکثریت‌ها و یا توده‌ها در تجمعات و اعتراضات خیابانی همواره از موثرترین روش‌های ایجاد تغییر و یا به اصطلاح انقلاب در ایران و جهان بوده است، اما بودجه‌های کلان نظامی، استفاده از روش‌های مختلف برای سرکوب و ارباب تجمع‌کنندگان، تجهیز یگان‌های ضدشورش به انواع امکانات برای خنثی‌سازی و دفع مردم معترض و نیز مجازات سنگین برای دستگیرشدگان دلایلی هستند که ضرورت رعایت نکات امنیتی توسط معترضان، قبل، حین و بعد از شرکت کردن در اعتراضات خیابانی را خاطر نشان می‌کند. رعایت نکات امنیتی نه تنها در حفظ امنیت جسمی و روانی معترضان بلکه در پیش‌بردن مبارزه‌ای موثرتر نقشی بسیار حیاتی دارد. در این راهنما ابتدا به قوانین جمهوری اسلامی در ارتباط با اعتراضات و سپس ساختار سرکوب معترضان، ابعاد روانی و البته رفتار امن و مدیریت اعتراضات سخن گفته‌ایم.

حق اعتراض و تجمع در قوانین بین‌المللی و حکومت جمهوری اسلامی

مصلحت هر حکومت و دولتی ایجاب می‌کند که شهروندان آن کشور بتوانند نظرات و اعتراضات‌شان را در مورد مسائل و موضوعات مختلف مطرح کنند. برگزاری اعتراض و تجمعات

اعتراضی می‌تواند مسئولان را از تصمیم‌هایی که از نظر بخشی از جامعه در تضاد با منافع جامعه است، منصرف کند. از طرفی، اصل آزادی اجتماعات که عمری فراتر از دو‌یست سال دارد، به عنوان یک حق اساسی از حقوق بنیادین بشر است که در قوانین بسیاری از کشورها به رسمیت شناخته شده است و همه شش کشور که پیش از قرن بیستم قانون اساسی داشته‌اند (آرژانتین، بلژیک، نروژ، لوکزامبورگ، سوئیس و آمریکا) در قانون اساسی خود آزادی اجتماعات را به رسمیت شناخته‌اند. در اسناد جهانی، حق تشکیل اجتماعات به روشنی پیش‌بینی شده و به موجب ماده ۲۰ اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب ۱۹۴۸ «هرکس حق دارد آزادانه، مجامع و جمعیت‌های مسالمت‌آمیز را تشکیل دهد.»

اگرچه در جمهوری اسلامی بر اساس اصل ۲۷ قانون اساسی هرگونه راهپیمایی، به شرطی که با سلاح و مخل مبانی اسلامی نباشد، آزاد است و حتی بر اساس اصل ۲۶ احزاب و گروه‌ها حق فعالیت دارند، با این حال در طول چهار دهه حاکمیت، جمهوری اسلامی با خواست و مطالبات اعتراضی مردم همواره به شکل امنیتی برخورد کرده است.

ساختار سرکوب اعتراضات در جمهوری

اسلامی

سرکوب در جمهوری اسلامی همواره سیستماتیک بوده و حکومت سطوح متفاوتی از سرکوب را برای اشکال متفاوت اعتراضی در پیش می‌گیرد. بطور معمول اعتراضات مردمی و ضد حکومتی به شدیدترین شکل ممکن توسط حکومت سرکوب شده‌اند و شدت این سرکوب‌ها در سال‌های اخیر افزایش یافته است. حاکمیت برای پیشبرد این سیاست سرکوب که به مرور و در اعتراضات مختلف تکمیل شده و به اجزا و تجهیزات نیروهای آن افزوده شده، تکیه کرده است. در این ساختار وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران، سازمان اطلاعات نیروی انتظامی، نیروی انتظامی (پلیس)، بسیج و سپاه‌های استانی و قرارگاه ثارالله سپاه پاسداران مسئولیت دارند اما بستگی به حجم و گستردگی اعتراضات رده و نحوه حضور آنان تفاوت دارد.

مسئولیت هماهنگی بین این نهادها بر عهده شورای امنیت کشور یا شورای امنیت ملی است. ریاست شورای امنیت کشور بر عهده وزیر کشور است و فرماندهان این نهادها که در سرکوب اعتراضات نقش دارند نیز عضو این شورا هستند. شورای امنیت ملی نهادی بالاتر از شورای امنیت کشور است و در مواقع حادثر، این شورا درباره اعتراضات تصمیم می‌گیرد. رئیس شورای عالی امنیت ملی رئیس جمهور است و روسای مجلس و قوه قضاییه و فرمانده کل سپاه

پاسداران و وزیر اطلاعات عضو آن هستند. همچنین رهبر جمهوری اسلامی نیز افرادی را به عنوان نماینده خود در این شورا منصوب می‌کند. تصمیمات شورای عالی امنیت ملی برای اجرا باید به تایید رهبر جمهوری اسلامی برسد.

در استان‌های ایران نیز شورای تامین استان وجود دارد که با حضور استاندار و برخی معاونان او و همچنین نمایندگان سپاه پاسداران، نیروی انتظامی و اداره اطلاعات تشکیل می‌شود و وظیفه تصمیم‌گیری درباره موضوعات امنیتی مربوط به استان‌ها، از جمله اعتراضات را دارد. این نهادها درباره نحوه سرکوب اعتراضات تصمیم‌گیری می‌کنند و تصمیمات آنان توسط نهادهای انتظامی و نظامی و امنیتی اجرا می‌شود. بسته به گستردگی اعتراضات در عرصه عمل یا به تعبیری خیابان، مسئولیت سرکوب به ترتیب بر عهده نیروی انتظامی و به خصوص یگان‌های ویژه این نیرو، بسیج و سپاه‌های استانی و قرارگاه ثارالله تهران است. سازمان اطلاعات سپاه پاسداران و وزارت اطلاعات نیز در جریان اعتراضات معمولاً وظیفه ارزیابی اعتراضات و همچنین شناسایی افراد تاثیرگذار در اعتراضات و بازداشت آنان را بر عهده دارند.

لایه‌های سرکوب معترضان توسط جمهوری اسلامی

نهادهای سرکوب از جمله بخش‌های شبه‌نظامی، نظامی، اطلاعاتی، عملیاتی، قضایی، رسانه‌ای و تبلیغاتی و حتی مالی که در جمهوری اسلامی مسئول مقابله با اعتراضات هستند، در واقع یک سازمان سرکوب چند لایه و چند بعدی می‌باشند که هر کدام از این بخش‌ها وظیفه خاصی برای سرکوب معترضان بر عهده دارند.

لایه اول بخش اطلاعاتی است که در جمهوری اسلامی چهار نهاد اطلاعاتی وزارت اطلاعات، اطلاعات ناجا، حفاظت اطلاعات قوه قضائیه و اطلاعات سپاه فعال‌ترین نقش اطلاعاتی را در سال‌های اخیر بر عهده داشته‌اند که در بین این‌ها، سازمان اطلاعات سپاه در سال‌های اخیر پرتحرک‌ترین و روبه‌رشدترین نهاد اطلاعاتی جمهوری اسلامی بوده است.

لایه دیگر نیروهای حاضر در میدان و خیابان برای مقابله با معترضان هستند که با توجه به برداشتی که حکومت از شدت و حدت اعتراضات در هر مقطع زمانی داشته همیشه سطوح و ترکیب مختلفی از نیروهای عملیاتی به خیابان‌ها برای کنترل و مدیریت یا سرکوب معترضان اعزام و گسیل شده‌اند.

در کنار نهادهای اطلاعاتی و بخش‌های عملیاتی، لایه قضایی است که متشکل از برخی دادپارها، بازپرس‌ها، بازجوها و دادستان‌ها و قاضی‌ها و مأموران و مدیران زندان‌ها می‌شود، وظیفه تشکیل پرونده قضایی علیه منتقدان و معترضان، محاکمه و صدور حکم حبس یا مجازات‌های مالی و حتی تبعید علیه آنها را بر عهده دارد.

لایه دیگر ساختاری در امر کنترل و مدیریت یا سرکوب اعتراضات مردمی و ضد حکومتی، بخش رسانه‌ای است. بخشی که به اعتقاد بسیاری از منتقدان و مخالفان جمهوری اسلامی متشکل از روزنامه‌ها و خبرگزاری‌های نزدیک به سپاه، بسیج، صدا و سیما، قوه قضائیه و بخش‌های تندروتر اصولگرایان است که نقش هم‌تکمیلی با بخش‌های اطلاعاتی، عملیاتی و قضایی، وظیفه ایجاد فضا و بستر تبلیغاتی و روانی برای سرکوب منتقدان و مخالفان از طریق پخش اعترافات اجباری، ساخت مستند و فیلم را برعهده دارد.

تامین بودجه، امکانات و تجهیزات مورد نیاز نیروها و نهادهایی که در کنترل و مدیریت یا سرکوب اعتراضات نقش دارند نیز لایه دیگری از ساختار سرکوب است که اغلب از دو مسیر بودجه عمومی و سالیانه کشور و همچنین اختصاص منابع مالی و پشتیبانی رسمی و غیررسمی صورت می‌گیرد. با توجه به عدم انتشار اسناد رسمی اطلاعاتی و امنیتی در جمهوری اسلامی، شاید دستیابی به اسناد و مدارک حمایت مالی و پشتیبانی نهادهای نظامی، اطلاعاتی و امنیتی چندان ساده نباشد، اما تردیدی نیست که به عنوان مثال لباس شخصی‌های فعال و وفادار به حکومت که طی سه دهه گذشته همواره پرتحرک‌ترین نیرو در برخورد با اعتراضات منتقدان و مخالفان حکومت در کف خیابان‌ها بوده‌اند، در سطح جامعه به عنوان نیروهایی شناخته می‌شوند که مورد عنایت ویژه مالی، اداری و امتیاز بگیر حکومت هستند.

ما تا اینجای راهنما تلاش داشتیم شما را با قوانین و حقوقی که برای اعتراض دارید و همچنین سیستم سرکوب جمهوری اسلامی آشنا کنیم. در ادامه ضمن پرداختن به ابعاد روانی آن، به موضوع اصلی و مهم نحوه حضور در اعتراضات و حفاظت از خود و سایرین خواهیم پرداخت.

ابعاد روانی شرکت در اعتراضات؛

پیش و پس از آن

تجربه بازداشت برای برخی از شهروندان می‌تواند آسیب‌های روحی و روانی به همراه داشته باشد. بسیاری از روانشناسان معتقدند که آماده‌سازی خود برای مواجه شدن با تروما و آسیب‌های روحی و روانی، به ما کمک می‌کند راهکارهای مناسب و مفیدتری برای کمک به خودمان و دیگران از لحاظ حفظ سلامت روان و افزایش میزان تاب‌آوری پیدا کنیم. از آنجایی‌که تروما اتفاقی غیرمنتظره است، توصیه می‌شود قبل از شرکت در اعتراضات ذهن خود را برای آسیب‌های احتمالی آماده کنیم زیرا از خصوصیات حادثه‌ای که منجر به تروما می‌شود، غیر قابل پیش‌بینی بودن و غافلگیرانه بودن آن است. از آنجایی‌که هدف ما دوری از تاثیرات فضای تروما است، باید تا حد امکان تلاش کنیم تا همه احتمالات را در نظر گرفته و پیش‌بینی کنیم. این کار باعث می‌شود تا توان تاب‌آوری خود را در صورت روبرو شدن با اتفاقات ناگوار افزایش دهیم و از آسیب‌های بیشتر جلوگیری کنیم. برای اینکه دستگیری برای شما غیر منتظره نباشد و ذهن شما آمادگی لازم برای مواجه شدن با آسیب‌های احتمالی را داشته باشد صفحات اینستاگرام و تلگرام «فعالیت امن» (پست آماده‌سازی ذهن قبل از شرکت در اعتراضات) راه‌کارهایی را ارائه داده که با مطالعه به شما در چنین شرایطی کمک خواهد کرد.

مسئله دیگر در این رابطه «ترومای جمعی» می‌باشد که ممکن است پس از اعتراضات در جامعه به وجود بیاید. در تعریفی ساده از این موضوعات می‌توان گفت زمانی که اتفاقی هولناک برای فرد روی می‌دهد که تحملش از ظرفیت روانی او بیشتر است و سلامت روانی‌اش تحت‌تاثیر قرار می‌گیرد، می‌گویند آن فرد دچار تروما (ضربه روانی شدید) شده است. وقتی این تروما برای گروهی از مردم جامعه رخ دهد، می‌گویند آن جامعه دچار ترومای جمعی شده است. بسیاری از متخصصان معتقدند ترومای جمعی در ایران محدود به اعتراضات اخیر نیست و لایه‌های مختلفی دارد که روی هم جمع شده‌اند. مثلاً در ده سال گذشته اسیدپاشی زنجیره‌ای به دختران در اصفهان، آتش‌سوزی ساختمان پلاسکو، اعتراضات سال ۹۶، اعتراضات سال ۹۸، سرنگونی هواپیمای اوکراینی، همه‌گیری کرونا، ریزش ساختمان متروپل آبادان و اعتراضات ۱۴۰۱ نمونه‌هایی از وقایعی بودند که به ترومای جمعی بخش بزرگی از جامعه ایران دامن زده‌اند. آگاهی و شناخت عمیق‌تر از تروما، پژوهشگران حوزه سلامت روان را به این آگاهی رسانده که تروما یک مسئله فردی نیست، بلکه مشکلی جمعی است و ترومای یک فرد، بر کل جامعه، جهان و نسل‌های آینده تاثیر می‌گذارد. بنابراین از آنجایی که تجربه دستگیری و بازجویی می‌تواند تاثیرات تروماتیکی بر شهروندان داشته باشد، صفحه اینستاگرام «فعالیت امن» در یک برنامه زنده اینستاگرامی، با صبا آل‌اله، روان‌تحلیلگر سیاسی-اجتماعی، درباره ترومای جمعی گفت‌وگو کرده که در آن راهکارهای مقابله با آن مطرح شده‌اند. توصیه می‌کنیم برای کسب آگاهی بیشتر در این باره به صفحه «فعالیت امن» در اینستاگرام مراجعه کنید.

در ادامه آن‌طور که گفته شد اقداماتی را شرح خواهیم داد که دانستن آنها برای شرکت در اعتراضات و حتی پس از آن نیز خالی از لطف نیست.

۱. اقدامات امنیتی لازم پیش از رفتن به

اعتراضات

۱/۱ ایمن‌سازی تلفن همراه در اعتراضات

برای اغلب ما تلفن همراه وسیله‌ای خصوصی است که اسناد زیادی را در آن نگهداری می‌کنیم. علاوه بر آن می‌تواند درباره روابط ما با دیگران، باورها و عقایدمان، مکان‌هایی که رفته‌ایم و یا در خصوص کارهایی که انجام داده‌ایم اطلاعات زیادی را افشا کند. (برای آگاهی بیشتر در این خصوص به مبحث «امنیت تلفن همراه برای شرکت در تجمع» در جزوه فعالیت امن مراجعه کنید)

بر اساس این موضوع بهتر است که پیش از حضور در اعتراضات پسوردهایی که با چهره خودتان یا اثر انگشتان باز می‌شود را برداشته و رمزهایی که عدد و شکل (پترن) هستند، بگذارید. همه اطلاعات مهم ذخیره‌شده روی دستگاه تلفن را روی کارت حافظه یا فضای ابری ذخیره کرده و بعد از آن همه اطلاعات و فایل‌های گوشی را به روش درست و به صورت دائمی حذف کنید چرا که اگر بصورت معمولی حذف شوند امکان بازیابی آنها وجود دارد. توصیه می‌شود که برای این کار از برنامه Ccleaner استفاده کنید. همچنین همه شماره تلفن‌های افراد مهم را از لیست مخاطبین خود حذف کنید یا از آنها یک نسخه پشتیبان تهیه کرده و به یک

گوشی دیگر منتقل کنید. در طول تظاهرات هم گوشی خود را در حالت پرواز قرار دهید. اگرچه امروزه حتی ردیابی گوشی‌های خاموش نیز امکان پذیر است، اما کارشناسان امنیت دیجیتال توصیه می‌کنند معترضان هنگام شرکت در تظاهرات تلفن‌های همراه خود را خاموش و سیم‌کارت آن را خارج کنند. امکان خواندن پیامک‌های خط تلفن افراد حاضر در یک منطقه برای کسانی که به اطلاعات ایستگاه‌های تلفن همراه دسترسی دارند، امکان‌پذیر است و حتی ارسال پیام هشدار به افراد حاضر در یک منطقه هم با بررسی افراد متصل شده به ایستگاه‌های تلفن همراه انجام می‌شود. (می‌توانید برای کسب اطلاعات جزئی‌تر به مبحث «چرا نباید از سیستم پیامک مخابرات استفاده کنیم؟» در جزوه «فعالیت امن» مراجعه کنید.)

۱/۲ با حساب‌های شبکه‌های اجتماعی قبل از حضور در اعتراضات چه کنیم؟

اگر در شبکه‌های اجتماعی فعالیت می‌کنید، لازم است قبل از حضور در اعتراضات از حساب خود خارج شوید، از اطلاعات و پیام‌های مهم خود نسخه پشتیبان تهیه و سپس گفت‌وگوهای حساس را پاک کنید. نرم‌افزارهای اینستاگرام، ایکس (توییتر سابق) و.. را مخصوصا اگر از طریق آنها فعالیت سیاسی داشته‌اید، پاک کنید. از **گروه‌ها** و کانال‌هایی که در آنها فعال و یا عضو هستید، خارج شوید و اگر مدیر یک کانال یا گروه خاص هستید، برای امنیت بیشتر آن را حذف کنید و چنانچه تمایلی به حذف آنها ندارید فرد دیگری را مدیر آن کرده و خودتان از کانال یا گروه خارج شوید. پیشنهاد می‌کنیم حساب اصلی خود را هم با توجه به حساسیت حکومت به تلگرام، حذف کنید. اگر در اینستاگرام فعال هستید و عکس‌ها و ویدئوهای مهمی که ممکن است برای شما مشکلاتی ایجاد کند (ویدئوهای اعتراضات) حذف کنید. علاوه بر این افراد مهم و یا فعالینی که حکومت نسبت به آنها حساسیت دارد را از لیست فالوور یا فالوینگ‌های خود خارج کنید. اگر نمی‌خواهید حساب کاربری خود را حذف کنید بهتر است یک حساب یدک با چند پست معمولی داشته باشید. همین اقدامات را برای اپلیکیشن فیسبوک هم می‌توانید انجام دهید. بجای واتساپ از سیگنال، سکریت چت تلگرام و نرم‌افزارهای امن‌تر استفاده کنید. اگر با دوستان خود به اعتراضات می‌روید؛ یک سری از اپلیکیشن‌هایی مثل دلتا چت، (Nahoft) و (Briedgefy) وجود دارند که با استفاده از آنها می‌توانید بدون نیاز به اینترنت با یکدیگر

ارتباط برقرار کنید و حتی با استفاده از اسم رمز با همدیگر صحبت کنید. این اپلیکیشن‌ها را روی گوشی خود نصب کنید و همدیگر با اسم‌های رمز ذخیره کنید و مطمئن شوید که همگی نحوه کار با این اپلیکیشن‌ها را بلد هستند. پیام‌هایی که می‌توانند برای شما دردسرساز شوند را پاک کنید و اگر مهم هستند از آنها بک‌آپ گرفته و در جایی ذخیره کنید. همچنین احراز هویت دو مرحله‌ای برای ورود به حساب را فعال کنید. توجه داشته باشید که از برنامه‌های ارسال کد نظیر Google authenticator استفاده کنید و برای دریافت رمز دوم گزینه ارسال از طریق پیامک را انتخاب نکنید، ارسال کد از طریق پیامک، خود یک تهدید امنیتی محسوب می‌شود و امکان دسترسی نیروهای امنیتی به کد ورود و در دست گرفتن کنترل حساب وجود دارد. ویژگی find your phone را بر روی دستگاه خود فعال کنید تا در صورت گم شدن یا ضبط به دست نیروهای امنیتی بتوانید موقعیت آن را بیابید یا اطلاعات حساس آن را از راه دور حذف کنید.

یک فرد کاملاً مورد اعتماد که شرایط حضور در تظاهرات را ندارد در داخل منزل و یا ترجیحاً خارج از کشور داشته باشید تا حواسش به همه افراد باشد و همه شرکت‌کنندگان در تظاهرات شماره تلفن آن فرد را به عنوان تلفن اضطراری به خاطر سپرده و یا در داخل گوشی ذخیره کنید. اطلاعات خود و شبکه‌های اجتماعی و راه‌های تماس با یکی از اعضای خانواده خود را به آن فرد بدهید تا اگر اتفاقی برای شما افتاد، او بتواند اطلاعات شما را منتشر کرده، حساب‌های کاربری شما را بسته و به خانواده‌تان خبر بدهد. اگر شخص قابل اطمینانی در خارج از کشور نمی‌شناسید از فعالان مورد اعتماد خودتان بخواهید تا یک مفر مطمئن را به شما معرفی کنند. بعد از تماس‌ها و هماهنگی‌های اولیه فعال و پشتیبان هماهنگی‌های الزامی در خصوص نحوه ارتباط و همکاری با یکدیگر را تعریف کرده و اقدامات بعدی در خصوص پشتیبانی را انجام دهید.

۱/۳ چگونه به اعتراضات برویم؟

منبع:

بهتر است که در گروه‌های کوچک (سه تا پنج نفره) و نه به شکل انفرادی به تظاهرات بروید تا حواستان به همدیگر باشد. در مورد بیماری‌های افراد گروه بپرسید و در مورد آنها با همدیگر صحبت کنید تا اگر برای کسی اتفاقی افتاد، بقیه بدانند که چه داروهایی باید به او داده و چه کارهایی باید انجام بدهند. قبل از رفتن، مسیر اعتراضات را چک کنید و مسیرهای میانبر و راه‌های فرار را پیدا کنید. سعی کنید در تمام طول تظاهرات در کنار دوستانتان باشید و به صورت

نامحسوس از یکدیگر پشتیبانی کنید. پیش از شرکت در اعتراضات در مورد یک مکان امن توافق کنید تا در صورت وقوع اتفاقات خاص آنجا جمع شده و همدیگر را پیدا کنید.

۱/۴ چه لباسی بپوشیم؟ چه چیزی با خود به همراه داشته باشیم؟

پوشش مناسب یکی از اصول مهم مبارزه امن در خیابان است. احتمالاً مهمترین نکته راحتی، عدم برجستگی و غیرقابل شناسایی بودن لباسهاست. توصیه به پوشیدن و نپوشیدن چنین لباسهایی، هر کدام ضعفها و قوت‌های خاص خودش را دارد. طبق توصیه فعالین سیاسی و مبارزان خیابانی، اگر قصد شرکت در تجمعات اعتراضی را دارید به نکات زیر در مورد پوشش خود دقت کنید:

لباسی بپوشید که تمام پوست شما را بپوشاند ولی راحت باشد و از طرفی شما را تابلو و مشخص نکند. به عبارت دیگر از لباس‌های گشاد و راحت استفاده کنید (لباس‌های گشاد نباید غیرمعمول باشد یا جلب توجه کند). تیشرت، پیراهن و شلوار شما نباید جذب و تنگ باشد. اینگونه لباس‌ها سرعت عمل را از شما گرفته و مانع انجام حرکات سریع و دویدن می‌شوند. لباس‌ها ترجیحاً چند لایه باشد تا از بدن شما در مقابل ضربات باتون یا گلوله ساچمه‌ای محافظت کند.

فراموش نکنید که ماموران سرکوب در ایران، در بسیاری از موارد از گلوله‌های پینت‌بال استفاده می‌کنند تا لباس‌های معترضان را رنگی کنند و پس از تجمع کسانی را که لباسشان رنگی شده دستگیر کنند. داشتن لباس اضافی به شما کمک می‌کند که اگر گلوله پینت‌بال خوردید بتوانید لباس‌تان را عوض کنید. بهترین گزینه رنگ لباس در شب، رنگ‌های طیف تیره و در روز، کدهای رنگی مرسوم و معمول عمومی، بدون برجستگی یا طراحی‌های خاص در نوع دوخت است.

از زیورآلات استفاده نکنید و لنز هم در چشم‌های خود نگذارید زیرا وقتی که گاز اشک‌آور و یا اسپری فلفل می‌زنند لنز به چشم می‌چسبد و جدا کردن آن از چشم خیلی سخت خواهد شد. یک کوله‌پشتی برداشته و لوازمی را مانند پول نقد، داروها، خوراکی، لباس اضافه، یک بطری آب سرد، فنک و سیگار، شامپوی بچه یا صابون، دستمال کوچک آغشته به آب‌لیمو یا سرکه سیب

و عینک شنا را در آن قرار دهید. در ادامه این راهنما به شما خواهیم گفت که این وسایل چه کمکی می‌کنند.

۱/۵ چطور اعتراضات را مدیریت کنیم؟

در بسیاری از موارد نیروهای لباس شخصی برای دلایلی مانند شناسایی و یا مدیریت اعتراضات به میان معترضان رفته و تلاش می‌کنند که اعتراضات را به انحراف بکشانند. در چنین مواقعی مدیریت اعتراضات بسیار تعیین‌کننده است. بنابراین در حین اعتراضات تا حد ممکن از گروه خود نباید جدا شوید و در کنار دوستان خود بمانید، شعارها را مدیریت کرده و از انجام اعمالی مانند آسیب زدن به اموال عمومی دوری کنید. در بسیاری از موارد مشاهده شده که نیروهای لباس شخصی و بسیجی اقدام به تخریب اموال عمومی کرده‌اند و بدین ترتیب معترضان را ترغیب به اینگونه اعمال کرده و سپس از آنها فیلم و عکس تهیه کرده‌اند. اگر تنها به اعتراضات رفته‌اید می‌توانید تشخیص دهید که هر گروهی چه نقشی در اعتراضات دارد و شما می‌توانید بر اساس معیارهای اعتراضات مسالمت‌آمیز با آنها همراه شوید.

۲. اقدامات امنیتی لازم در زمان حضور در

اعتراضات

۲/۱ در هنگام حمله نیروهای نظامی چه کنیم؟

نیروهای سرکوبگر معمولاً در تظاهرات و اعتراضات از اسپری فلفل یا گاز اشک‌آور استفاده می‌کنند. یادتان باشد اگر اینچنین اتفاقی افتاد به عقب فرار نکنید، (در زمان شلیک گاز اشک‌آور صدا تولید می‌شود و این به شما زمان کوتاهی برای آمادگی می‌دهد) بدنه گاز اشک‌آور داغ است. یادتان باشد که با دست بدون پوشش به آن دست نزنید، اگر می‌توانید با پا به سمت دیگری پرتابش بکنید و راه بهتر این است که از مخروته‌های نارنجی رنگ کنار خیابان کمک بگیرید و با گذاشتن آن روی گاز اشک‌آور، آن را خفه کنید. اگر در معرض گاز اشک‌آور قرار گرفتید، سعی کنید خونسردی خود را حفظ کرده و از محل دور شوید. در محلی بالاتر از سطح زمین و در مقابل باد بایستید و دست خود را به هیچ عنوان به چشم، دهان و بینی خود نزنید. اگر امکانش را دارید لباس خود را در بیاورید و با آب سردی که همراه خود دارید صورت و بدن خود را بشویید. (اگر در معرض اسپری فلفل بودید از آب استفاده نکنید) دود آتش یا سیگار برای از بین بردن هرچه سریع‌تر حالت‌هایی که گاز اشک‌آور ایجاد کرده، کمک می‌کند و دستمالی که به آب‌لیمو یا سرکه سیب آغشته است می‌تواند راه تنفس شما را باز کند.

اگر نیروهای امنیتی در حال آمدن به سمت شما بودند، سراسیمه و به یکباره به عقب فرار نکنید چون ممکن است برخی افراد زیر دست و پا بمانند و از سوی نیروهای امنیتی کتک بخورند و یک سری از افراد هم ممکن است دستگیر شوند. علاوه بر این حرکت کند خواهد شد و جمعیت روی هم قفل می‌شود. بهتر است که در چنین مواقع به سمت چپ و راست خود حرکت کنید. حتما ماسک بزنید مخصوصا اگر شرایط به نحوی پیش رفت که مجبور به دفاع از خود شدید، مطمئن بشوید که صورت خودتان را پوشانیده‌اید و هر علامتی را که ممکن است از طریق آن قابل تشخیص باشید مثل جای زخم یا تئو را بپوشانید. هر کسی که در کنار شماست، امکان دارد لباس شخصی باشد بنابراین خیلی مراقب باشید و ترجیحا با غریبه‌ها در تظاهرات صحبت نکنید. (می‌توانید به بخش «راهنمای آمادگی برای فرار در شرایط اضطراری» در جزوه «فعالیت امن» مراجعه کرده و در این باره بیشتر بخوانید.)

۲/۲ اقدامات لازم در صورت احساس خطر برای دستگیری

اگر نیروهای امنیتی در حال دستگیر کردن شما بودند، گوشی و کوله‌پشتی خودتان را پرت کنید و یا به یکی از اعضای گروه خودتان بدهید یا در بدترین حالت گوشی خود را بشکنید. در صورت دستگیری خودتان را سریع به نیروهای امنیتی معرفی نکنید. تاکید می‌شود هیچ اتهامی را نپذیرید، به هیچ چیزی اعتراف نکرده و هیچ برگه‌ای را هم امضا نکنید. همیشه یادتان باشید که شما فقط یک رهگذر بوده‌اید و چند دقیقه‌ای توقف کرده‌اید تا تظاهرات را نگاه کنید. تخمین ما این است که بیش از نود درصد بازداشت‌شدگان در بیست و چهار ساعت اول آزاد می‌شوند. تمام تلاش خودتان را بکنید تا با حساسیت‌زدایی یکی از نود درصد باشید.

۲/۳ کمک‌های اولیه در زمان اعتراضات

اگر کسی بخاطر ضربه به سر بی‌هوش شده، او را حرکت ندهید اما اگر جراحت دارد حتما او را به جای امنی منتقل کنید. سعی نکنید جسم خارجی را از تن شخص مجروح در بیاورید زیرا این امر موجب تشدید خونریزی خواهد شد. در صورت امکان با پارچه، کمربند یا هر چیز دیگری که در دسترس شما است زخم او را محکم ببندید و فشار بدهید تا خونریزی بند بیاید. در صورتی که زخم بر روی قفسه سینه است به هیچ عنوان به آن ناحیه فشار نیاورید و یادتان باشد به فرد

مجروح غذا و آب ندهید. اگر خودتان یا کسی دچار حمله عصبی شده محل را ترک کنید و برای چند دقیقه در جای امنی نفس‌های عمیق بکشید و عضلات خودتان را منقبض و منبسط کنید. برای اطلاعات بیشتر در این زمینه راهنمای « کمک های اولیه پزشکی در اعتراضات » را مطالعه کنید.

۲/۴ چگونگی استفاده از تلفن همراه

ضبط و ثبت لحظات و اتفاقات در حین اعتراضات از طریق تلفن همراه می‌تواند در صورت بروز مشکل و دستگیری برای فرد دزدساز شود بنابراین رعایت برخی نکات در چگونگی استفاده از گوشی لازم است. در حین تظاهرات هرگز از خودتان فیلم و یا عکس سلفی نگیرید و دقت داشته باشید که چهره بقیه معترضان نیز در عکس‌ها و یا فیلم‌های شما واضح نباشد. با انجام این کار در واقع از حریم خصوصی خود و دیگران دفاع می‌کنید. همچنین گوشی خود را در حالت پرواز قرار دهید و به هیچ یک از اپراتورهای مخابراتی وصل نکنید. برای اطمینان بیشتر هم مسیریاب گوشی خود را حتما غیرفعال کنید. (در راهنمای «تدابیر پیشنهادی امن برای تلفن همراه» نحوه غیرفعال کردن آن را بطور کامل توضیح داده‌ایم که می‌توانید برای مطالعه روی این لینک کلیک کنید.)

۳. اقدامات امنیتی لازم پس از بازگشت

از اعتراضات

هرگز تصور نکنیم که با پایان یافتن اعتراضات و فروکش کردن آن در خیابان‌ها، خطرات بازداشت و سرکوب نیز از بین رفته‌اند. در بسیاری از موارد کار اصلی اطلاعاتی نهادهای امنیتی تازه بعد از فروکش کردن اعتراضات آغاز می‌شود و آنها علاوه بر اینکه در حین اعتراضات در حال شناسایی و حتی بازداشت معترضان بوده‌اند با استفاده از نیروهای نفوذی و یا دوربین‌های مداربسته و ... تلاش خواهند کرد که افراد شرکت‌کننده در اعتراضات را دستگیر کنند. بنابراین نکات مهمی وجود دارند که بهتر است پس از پایان اعتراضات هم به آنها توجه و عمل کنیم.

اگر همراه با دوستان خود به اعتراضات رفته‌اید بهتر است پس از پایان اعتراضات مطمئن شوید که همه دوستان شما برگشته‌اند و از نظر جسمی و روحی در سلامت کامل هستند. اتفاقاتی را که افتاده‌اند مرور کنید و نقاط قوت و ضعف را پیدا کرده و بررسی کنید. عکس‌ها و فیلم‌هایی که گرفته‌اید در صورت لزوم با رعایت نکات امنیت دیجیتال منتشر کنید و سپس آنها را از گوشی خود بطور کامل حذف نمایید. اگر تنها به اعتراضات رفته‌اید تا زمانی که احساس امنیت نکرده‌اید از جمعیت اصلی دور نشوید و پوشش امن خود را برندارید زیرا گاهی ممکن است نیروهای امنیتی برخی افراد را به صورت پنهانی تحت تعقیب قرار داده و در جایی خلوت و به دور از چشمان دیگران وی را بازداشت کنند.

پژوهشگران فعالیت امن توصیه می‌کنند اگر احتمال شناسایی و بازداشت خود را بالا می‌بینید، برای مدت کوتاهی از منزل دور بمانید تا آب‌ها از آسیاب بیافتد. بهتر است برای چنین شرایطی یک کوله پشتی حاوی یک سری از وسایل ضروری آماده داشته باشید. برای اطلاعات بیشتر در این زمینه مبحث « راهنمای آمادگی برای فرار در شرایط اضطراری » جزوه فعالیت امن را مطالعه کنید.

دوربین‌های مداربسته

یکی از راه‌های دیگر نهادهای امنیتی جهت پیدا کردن و شناسایی معترضان در خیابان‌ها استفاده از دوربین‌های مداربسته نصب‌شده در خیابان‌ها می‌باشد. این دوربین‌ها می‌توانند دوربین‌های ترافیکی بوده و یا دوربین‌هایی امنیتی که معمولاً مغازه‌داران در مقابل مکان‌های کسب خودشان نصب می‌کنند. به‌عنوان مثال، در جریان اعتراضات خیزش ۱۴۰۱ نهادهای امنیتی بارها اقدام به جمع‌آوری حافظه دوربین‌های این مغازه‌ها در زاهدان کرده و پس از بررسی، آنها را به صاحبان مغازه پس می‌دادند. بنابراین بهتر است تا زمانی که به منزل یا منطقه امن بعد از اعتراضات نرسیده‌اید از برداشتن نقاب یا ماسک که در طول اعتراضات استفاده کرده‌اید، خودداری کنید.